

PERSCOMMUNIQUÉ nr. 159/25

Luxemburg, 18 december 2025

Arrest van het Hof in zaak C-136/24 P | Hamoudi / Frontex

Beroep tot schadevergoeding tegen Frontex in geval van pushbacks: het Hof verdedigt het recht op een doeltreffende rechterlijke toetsing

Om een dergelijke toetsing te waarborgen had het Gerecht de bewijslast moeten aanpassen en de gegevens in handen van Frontex moeten onderzoeken

Een Syrisch staatsburger, de heer Hamoudi, verklaart het slachtoffer te zijn geweest van een pushback naar de Egeïsche Zee nadat hij in april 2020 aan wal was gekomen op het Griekse eiland Samos om asiel aan te vragen. Volgens hem hebben de Griekse autoriteiten hem met geweld naar zee teruggestuurd, terwijl er twee operaties van Frontex werden uitgevoerd en er een vliegtuig van Frontex boven het gebied vloog. Hij heeft het Gerecht verzocht Frontex te veroordelen tot vergoeding van de immateriële schade die hij stelt te hebben geleden. Het Gerecht heeft zijn beroep verworpen wegens gebrek aan overtuigend bewijs van zijn aanwezigheid bij deze pushback, zonder gevolg te geven aan zijn verzoeken om Frontex te gelasten bepaalde documenten in zijn bezit over te leggen die het beroep zouden kunnen staven. Het Hof van Justitie, waarbij hogere voorziening is ingesteld, vernietigt deze beslissing van het Gerecht. Het oordeelt dat het Gerecht het recht van rekwirant op daadwerkelijke rechtsbescherming heeft geschonden door de regels op het gebied van de bewijslast en bewijsvoering niet correct toe te passen in de context van een gestelde pushback waarbij Frontex betrokken zou zijn geweest. Gelet op de moeilijkheid, zo niet de onmogelijkheid voor slachtoffers van een dergelijke pushback om daar overtuigend bewijs van te verzamelen en gezien het feit dat Frontex dergelijk bewijs in handen kan hebben, vereist het recht op daadwerkelijke rechtsbescherming dat die bewijslast wordt aangepast. Wanneer een verzoeker die stelt slachtoffer te zijn geweest van een pushback voldoende gedetailleerde, specifieke en onderling overeenstemmende elementen aanvoert om een begin van bewijs te vormen, heeft het Gerecht de plicht om de zaak te onderzoeken teneinde te achterhalen of deze pushback daadwerkelijk heeft plaatsgevonden en die verzoeker daarbij aanwezig was. In dit geval had het Gerecht dus maatregelen moeten nemen om van Frontex alle relevante in zijn bezit zijnde informatie te verkrijgen. De zaak wordt terugverwezen naar het Gerecht, dat opnieuw uitspraak moet doen met inachtneming van het recht op daadwerkelijke rechtsbescherming.

Alaa Hamoudi, een Syrisch staatsburger, heeft verklaard op 28 en 29 april 2020 het slachtoffer te zijn geweest van een pushback. Hij zegt deel uit te maken van een groep van 22 personen die op 28 april 2020 aan wal waren gekomen op het Griekse eiland Samos om daar asiel aan te vragen. Bij aankomst zou de lokale politie echter hun telefoons in beslag hebben genomen en hen naar het strand hebben geleid, waar zij werden gedwongen terug aan boord te gaan en werden teruggestuurd naar zee. De volgende dag is de groep opgepikt door een schip van de Turkse kustwacht en naar Turkije gebracht. Volgens Hamoudi is er tijdens deze pushback meermaals een surveillancevliegtuig van het Europees Grens- en kustwachtagentschap (Frontex) overgevlogen.

In het kader van een beroep bij het Gerecht van de Europese Unie heeft Hamoudi verzocht dat Frontex wordt veroordeeld tot vergoeding van de immateriële schade die hij stelt te hebben geleden als gevolg van deze pushback, waarbij Frontex betrokken zou zijn geweest. Het Gerecht was van oordeel dat het door Hamoudi overgelegde bewijs niet op overtuigende wijze aantoonde dat hij bij deze pushback aanwezig was geweest en dat hij daardoor schade

had geleden. Om die reden heeft het Gerecht ¹ zijn beroep kennelijk ongegrond verklaard, zonder gevolg te geven aan de verzoeken van Hamoudi om Frontex te gelasten bepaalde documenten in zijn bezit over te leggen die het beroep zouden kunnen staven. Hamoudi heeft vervolgens een hogere voorziening ingesteld bij het Hof.

In zijn arrest van vandaag vernietigt het Hof de bestreden beschikking en verwijst het de zaak terug naar het Gerecht.

Het Hof is van oordeel dat het Gerecht het recht van Hamoudi op daadwerkelijke rechtsbescherming heeft geschonden door de regels op het gebied van de bewijslast en bewijsvoering niet correct toe te passen in de context van een gestelde pushback waarbij Frontex betrokken zou zijn geweest.

Het Hof brengt in herinnering dat **Frontex**, als onderdeel van de Europese grens- en kustwacht, juridisch verantwoordelijk is voor de activiteiten waarover het controle heeft of die het coördineert. Bovendien **verplicht** de Frontex-verordening ² dit agentschap om **te waarborgen dat bij deze activiteiten de grondrechten en het beginsel van non-refoulement worden geëerbiedigd.**

Het Hof merkt op dat het **recht op een doeltreffende voorziening in rechte**, zoals gewaarborgd door **artikel 47 van het Handvest**, **illusoir zou zijn indien van slachtoffers van een pushback** in een gebied waar Frontex op dat moment operaties uitvoerde, **wordt verlangd dat zij met overtuigend bewijs aantonen** dat deze pushback heeft plaatsgevonden en dat zij daarbij aanwezig waren. Op het moment van de gebeurtenissen bevinden deze slachtoffers zich immers in een zeer kwetsbare situatie waarin het uiterst moeilijk zo niet onmogelijk is om dergelijk bewijs te verzamelen, zodat Frontex in feite immuniteit zou kunnen genieten en de daadwerkelijke bescherming van de grondrechten van deze slachtoffers zou kunnen worden ondermijnd. Bovendien kan Frontex, gelet op zijn taak om operationele gegevens te verzamelen en zijn plicht om erop toe te zien dat tijdens zijn operaties de grondrechten worden geëerbiedigd, beschikken over informatie die kan aantonen dat er pushbacks hebben plaatsgevonden.

Daarom is het Hof van oordeel dat het recht op daadwerkelijke rechtsbescherming vereist dat **de bewijslast wordt aangepast**, in die zin dat een persoon die stelt slachtoffer te zijn geweest van een pushback waarbij Frontex betrokken was, **geen sluitend bewijs hoeft te leveren, maar een begin van bewijs** van het plaatsvinden van die pushback en van zijn aanwezigheid daarbij. Voorts is het Hof van oordeel dat in dit geval de schriftelijke getuigenis van Hamoudi en een nieuwsartikel over de pushback waarvan hij slachtoffer stelt te zijn geweest, voldoende **gedetailleerd, specifiek en onderling overeenstemmend** waren om een dergelijk begin van bewijs te vormen.

Het Hof wijst erop dat **wanneer er een dergelijk begin van bewijs is aangedragen, het Gerecht de plicht heeft om de zaak te onderzoeken teneinde te achterhalen of deze pushback daadwerkelijk heeft plaatsgevonden** en rekirant daarbij aanwezig was. Het Gerecht had dus maatregelen tot organisatie van de procesgang of maatregelen van instructie moeten nemen teneinde van Frontex alle relevante informatie te verkrijgen waarover hij beschikte, zoals Hamoudi had gevraagd.

Het Hof vernietigt derhalve de bestreden beschikking en verwijst de zaak terug naar het Gerecht voor een nieuwe uitspraak waarbij rekening wordt gehouden met de vereisten die voortvloeien uit het recht op daadwerkelijke rechtsbescherming van potentiële slachtoffers van een pushback.

NOTA BENE: Bij het Hof van Justitie kan een tot rechtsvragen beperkte hogere voorziening worden ingesteld tegen een arrest of een beschikking van het Gerecht. In beginsel heeft de hogere voorziening geen opschortende werking. Indien de hogere voorziening ontvankelijk en gegrond is, vernietigt het Hof de beslissing van het Gerecht. Ingeval de zaak in staat van wijzen is, kan het Hof de zaak zelf afdoen. Anders verwijst het de zaak terug naar het Gerecht, dat gebonden is aan de door het Hof van Justitie in hogere voorziening gegeven beslissing.

Voor de media bestemd niet-officieel stuk, dat het Hof van Justitie niet bindt.

De [volledige tekst en, in voorkomend geval, de samenvatting](#) van het arrest zijn op de dag van de uitspraak te vinden op de website CURIA.

Contactpersoon voor de pers: Stefaan Van der Jeught ☎ (+352) 4303 2170

Beelden van de uitspraak van het arrest zijn beschikbaar via „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 2 2964106.

Volg ons!

¹ Beschikking van 13 december 2023, Hamoudi/Frontex, [T-136/22](#) (zie ook [perscommuniqué nr. 188/23](#)).

² [Verordening \(EU\) 2019/1896](#) van het Europees Parlement en de Raad van 13 november 2019 betreffende de Europese grens- en kustwacht.